

รูปแบบการบริหารจัดการและกลไกการบริหารเพื่อการดำเนินงานตามแนวทาง
การบริหารสู่ความเป็นเลิศ สำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
Administrative and Mechanism Performance Excellence
for Home Economics Program, Rajabhat

ศตวรรษ์ ทิพย์ผ่อง*
Satarat Tipphong*

*นักศึกษานิพนธ์เอก สาขาการจัดการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*Doctor of Philosophy Program in Education Management, Faculty of Education, Dhurakij Pundit University.

*E-mail : armandnok@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบและกลไกการบริหารเพื่อการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ สำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ วิธีดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ในขั้นต้นศึกษาและกำหนดองค์ประกอบการบริหารคุณภาพ ที่สอดคล้องกับแนวเกณฑ์การประเมินการบริหารสู่ความเป็นเลิศและเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ แล้วตรวจสอบผลด้วยการสนทนาเชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นที่สองศึกษาเฉพาะกรณีระบบบริหารงานคุณภาพของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 6 แห่งที่ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย และสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับคณบดี หัวหน้าสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ และผู้ที่รับผิดชอบดูแลงานประกันคุณภาพของสาขาฯ รวม 18 ท่าน รวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ปัญหาและความต้องการในการปรับปรุงพัฒนา ที่เกี่ยวข้องกับแนวเกณฑ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศ ขั้นที่สามจัดทำร่างรูปแบบและกลไกการบริหาร ที่ระดับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ แล้วนำไปตรวจสอบความครอบคลุมความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ แล้วจัดทำเป็นรูปแบบและกลไกเพื่อการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ที่สอดคล้องกับเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติและบริบทการบริหารจัดการที่ระดับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

จากการวิจัยนี้พบว่าองค์ประกอบการบริหารคุณภาพที่สอดคล้องเกณฑ์การประกันคุณภาพ แนวเกณฑ์การประเมินการบริหารสู่ความเป็นเลิศและเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ มีทั้งสิ้น 12 องค์ประกอบหลัก และ 52 องค์ประกอบย่อย ปัจจุบันระบบบริหารงานคุณภาพของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มีโครงสร้างการบริหารแตกต่างกัน ขาดการทำงานในเรื่องการจัดการความรู้และการจัดทำข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของสาขายังไม่เป็นปัจจุบัน มีความต้องการระบบบริหารที่เป็นสากล รูปแบบและกลไกการบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงานที่เสนอจึงประกอบด้วย หลักการและวัตถุประสงค์ โครงสร้างการบริหารจัดการและการจัดกลุ่มงาน และกลไกการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การเตรียมการที่ระดับสาขาวิชา 2) การดำเนินงานตามวงจรการประเมิน-การพัฒนา ช่วงระยะ 3 ปีการศึกษา และ 3) สรุปผลการพัฒนาคุณภาพการบริหารและการทบทวนสถานการณ์การพัฒนา ส่วนกรอบการประเมิน การพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศฯ ประเมิน 12 องค์ประกอบหลัก 52 องค์ประกอบย่อย ใน 2 มิติ คือ มิติกระบวนการและมิติผลการดำเนินงาน ระบบและกลไกการบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ จะให้รายงานผลการประเมิน เป็นรายงานที่ให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เพื่อการปรับปรุงในประเด็นต่างๆตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศที่สาขาวิชาสามารถใช้กำหนดการปรับปรุงคุณภาพการบริหารที่ระดับสาขาได้โดยตรง

คำสำคัญ : การบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงานตามแนวทางสู่ความเป็นเลิศ

Abstract

The research aimed at introducing a management and operation mechanism according to the guidelines for excellence management for the department of home economics at Rajabhat Universities. The research was conducted in three stages. Initially, excellent quality management related to criteria to win the Thailand quality award was defined. Then the result was validated in in-depth discussions with experts. In the second stage, the quality management system of home economics was studied. Six Rajabhat Universities were included. Eighteen executives responsible for maintaining quality assurance there were interviewed for the data concerning environmental management, education quality as well as problems and needs using structured questions. Finally, based on the two previous stages, a pattern and mechanism were drafted to improve excellence management in the department of home economics at a Rajabhat University. The draft then was inspected and approved by senior experts. Then a mechanism for excellence was developed and implemented.

It was found that 12 major elements and 52 sub elements corresponded with the criteria recommended by those to win the Thailand quality award. However, the home economics department had varied administrative structures. The staff lacked knowledge management, currently updated information, international administration system, mechanism to proceed with a rationale and objectives, structures to administrative work and divided work groups. The mechanism implemented at the university was divided into three phases, first, preparation at the department level, second, procedures after the three phases of evaluation and finally conclusion and review of the development of quality administration.

Keywords : Administrative Model and Mechanism Performance Excellence

บทนำ

ความพยายามในการพัฒนาการบริหารจัดการขององค์กรให้ก้าวหน้า ให้มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูง เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการองค์กรต่างๆอยู่ตลอดเวลา มีการค้นหานวัตกรรมต่างๆที่เป็นรูปแบบใหม่อยู่เสมอมา โดยตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา จุดเน้นในเรื่องการบริหารคุณภาพ (Quality Management - QM) ได้ปรากฏโดดเด่น และได้กลายเป็นแนวโน้มสำคัญในการพัฒนาองค์กรและการพัฒนาการบริหารจัดการ และมีบทบาทผลักดันการบริหารจัดการองค์กรสู่ระดับที่ได้รับการยอมรับของความเป็นองค์กรชั้นนำ ดังจะเห็นได้จาก การให้ความสำคัญของการบริหารจัดการ โดยกรอบการบริหารจัดการ ที่เป็นระดับที่เรียกกันว่า รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ซึ่งจะนำไปสู่ระดับ World Class ที่เป็นที่ยกย่องถึงและนิยมปฏิบัติกันแพร่หลายเป็นอย่างมากในประเทศต่างๆ ด้วยผลพวงของกระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดกระแสเรื่องมาตรฐาน การบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพ ได้แพร่กระจายไปทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นในภาคการผลิต ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ และการประกอบการต่างๆ และได้รวมไปถึงภาคการศึกษาด้วย

ตามแนวทางสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพทางการศึกษา(สมศ.) ซึ่งเป็นระบบการประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) และเกณฑ์พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ของ กพร.มาใช้ เพื่อยกระดับมาตรฐานและคุณภาพการบริหารสถานศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์และมาตรการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาและการมี

ส่วนร่วม เป็นประเด็นในมาตรการปฏิรูปการศึกษา ขณะเดียวกันที่สถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศได้ใช้ระบบคุณภาพและเกณฑ์มาตรฐานสากล ซึ่งเป็นการนำเอาหลักการและแนวคิดการจัดการคุณภาพแบบทั่วทั้งองค์กรมาประยุกต์ใช้ตามแนวทาง Malcolm Baldrige National Quality Award-MBNQA ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นแม่แบบเกณฑ์ของรางวัลคุณภาพแห่งชาติอเมริกัน ซึ่งถือเป็นรางวัลระดับโลก (World Class) เป้าหมายสำคัญของรางวัลนี้คือการพัฒนาความสามารถด้านการบริหารจัดการ วิธีปฏิบัติและผลการดำเนินงานให้อยู่ในมาตรฐานระดับโลก โดยใช้เกณฑ์การประเมินที่เรียกว่า รางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (Thailand Quality Class หรือ TQC) ซึ่งเป็นเกณฑ์ในขั้นต้นของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award หรือ TQA) (สถาบันเพิ่มผลผลิต, 2553, หน้า4) ที่องค์กรทุกภาคส่วนใช้เป็นแนวทางแบบบูรณาการทั้งระบบ ในการพัฒนาการบริหารจัดการ ที่ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพและขีดความสามารถขององค์กรโดยรวม

ในภาครัฐและภาคเอกชนได้นำกรอบการประเมินคุณภาพระดับมาตรฐานสากลหรือมาตรฐานระดับโลกนี้ไปใช้เปรียบเทียบกับระบบการบริหารจัดการองค์กรต่างๆหรือนำไปใช้เป็นกรอบการพัฒนาเกณฑ์รางวัลคุณภาพอื่นๆ เช่น เกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award หรือ PMQA) มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ (Hospital Accreditation หรือ HA) เกณฑ์การประเมินคุณภาพรัฐวิสาหกิจ (State Enterprise Performance Appraisal-SEPA) เป็นต้น โดยหลักปฏิบัติที่สำคัญของเกณฑ์รางวัลคุณภาพนี้คือ การบริหารจัดการตามกรอบการ

บริหารจัดการตามเกณฑ์ ซึ่งในขั้นต้นเป็นการตรวจวินิจฉัยองค์กรได้ด้วยตนเอง (Self Assessment) มีตัวบ่งชี้ที่แสดงสภาพความเข้มแข็งขององค์กร สำหรับการประเมินในขั้นต้น ซึ่งเป็นระดับของรางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (TQC) ซึ่งเป็นบันไดสู่รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) ต่อไป

ในภาคการศึกษาของไทย ยังไม่มีการนำเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้อย่างชัดเจน สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยขณะนี้ต่างก็มุ่งพัฒนาศักยภาพและการบริหารสู่มาตรฐานสากล ผู้วิจัยเห็นว่า หากได้นำระบบดังกล่าวมาทดลองใช้กับสถาบันอุดมศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ก็น่าจะเป็นส่วนเสริมที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษามีระบบบริหารจัดการที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้น นับได้ว่าเป็นการเสริมระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา (Education Quality Assurance) ตามแนวทางของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพทางการศึกษา (สมศ.) และแนวทางระบบการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ที่ส่งเสริมให้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน น่าจะเป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานอุดมศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญและดำเนินการพัฒนา การบริหารจัดการที่นำไปสู่มาตรฐานที่ทันสมัย เป็นสากลและอาจก้าวไกลไปสู่ระดับที่ก้าวหน้า เป็นมาตรฐานแบบที่เรียกกันว่า World Class ได้

ผู้วิจัยเชื่อว่า น่าจะเกิดประโยชน์เป็นอย่างมากต่อสถาบันอุดมศึกษา ต่อการพัฒนาการบริหารจัดการและการยกระดับคุณภาพขององค์กรทางการศึกษา เพราะเกณฑ์รางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (TQC) เป็นบันไดขั้นต้นของรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) ซึ่งเป็นระดับที่องค์กรสามารถเลือกดำเนินการได้ด้วยตนเอง เป็นการบริหารจัดการคุณภาพที่เป็นเกณฑ์ซึ่งแข่งขันกับตัวเอง ไม่ต้องมีผู้แพ้ผู้ชนะ และการที่องค์กรจะบรรลุผล

ระดับใดหรือจะได้รับรางวัลระดับใดนั้น ขึ้นกับระดับความสามารถและระบบการบริหารจัดการของตนเอง ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรอื่น และสิ่งสำคัญที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับองค์กรที่พยายามใช้ระบบนี้ก็คือ จะได้ Opportunity For Improvement ที่ในวงการบริหารระบบนี้เรียกว่า OFI หรือ โอพี ที่จะได้มาจาก Feedback Report จากผลของการประเมิน ในประเด็นต่างๆด้านการบริหารตามกรอบการประเมินตามแนวทางดำเนินการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งจะช่วยให้ได้ประเด็นและแนวทางปรับปรุงคุณภาพการบริหารจัดการของตนเอง ตามกำลังศักยภาพของตนเอง และในองค์กรที่ได้พัฒนาตามกรอบประเด็นการบริหารจัดการที่ก้าวหน้าไปได้ไกลมากๆ ก็สามารถที่จะก้าวนำไปสู่ระดับความเป็นองค์กรแนว World Class ที่เป็นระบบได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่งเป็นสาขาวิชาชีพชั้นสูง มีแขนงวิชาที่สำคัญ คือ อาหารและโภชนาการ พัฒนาการเด็กและความสัมพันธ์ในครอบครัว เสื้อผ้าและสิ่งทอ การจัดการบ้านเรือนและบริโภคศึกษา และการตกแต่งบ้านและการตกแต่งภายใน (ทัศนา เมฆเวียน, 2549, หน้า 2) ปัจจุบันเป็นสาขาที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ผู้ที่สำเร็จการศึกษามีโอกาสการมีงานทำและมีรายได้ที่ยั่งยืน กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในภาครัฐและเอกชน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ นอกจากต้องผลิตผู้ที่สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ต้องรักษาระดับมาตรฐานคุณภาพแล้ว อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์ (2548) และ ลักขณา สกุลลิขเรศสีมา (2551) พบว่า ยังต้องการการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กรที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศไปพร้อมกันได้ด้วย รายงานการประเมินตนเอง ของคณะ

วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอยุธยา (2554, หน้า 110) ที่สรุปว่า สาขาวิชามีความต้องการที่จะพัฒนาและส่งเสริม สนับสนุนให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และต้องการให้บุคลากรในสาขามีส่วนร่วม มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพ นอกจากนี้ในรายงานการประเมินตนเองของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี (2555, หน้า 6-7) พบว่า สาขาวิชายังขาดความต่อเนื่องของการจัดทำงานประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสาขา ยังขาดแนวทางด้านวิธีปฏิบัติงานหรือมีผลการดำเนินการในการบริหารสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล

ผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นความจำเป็นที่จะศึกษาหาแนวทางการบริหารจัดการสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ตามกรอบการประเมินระบบบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศและตามกรอบเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ แล้วนำผลมาสร้างและเสนอเป็นรูปแบบและกลไกการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ ที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ การวิจัยนี้จะทำให้ได้แนวทางการดำเนินงาน ได้รูปแบบและกลไกการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการที่ระดับสาขาวิชาที่มีประสิทธิภาพสูง ที่มีมาตรฐานเชิงสากล ช่วยให้สาขาวิชา มีระบบการบริหารจัดการที่ก้าวหน้า เข้มแข็ง ทันสมัย เป็นสากล เอื้ออำนวยต่อการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน ที่อาจส่งผลสู่การช่วยให้ระดับสาขาวิชา มีระบบและกลไกการดำเนินการพัฒนาการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ(TQC) และที่อาจนำไปสู่ระดับคุณภาพแห่งชาติ (TQA) ในขั้นก้าวหน้าต่อไปได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของการบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงานฯ ที่สอดคล้องระบบประกันคุณภาพภายใน และตามกรอบเกณฑ์การประเมินระบบบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศและกรอบเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ที่สอดคล้องเหมาะสมสำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารจัดการสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ที่สอดคล้องระบบประกันคุณภาพภายใน และตามกรอบเกณฑ์การประเมินระบบบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศและกรอบเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบและกลไกการบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงานฯ ที่สอดคล้องระบบประกันคุณภาพภายใน สอดคล้องกับกรอบเกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศและกรอบเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ สำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาและวิเคราะห์กำหนดองค์ประกอบสำหรับรูปแบบและกลไกการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาการบริหารที่สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพ การศึกษา สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินการ

บริหารสู่ความเป็นเลิศ และเกณฑ์
คุณภาพแห่งชาติ โดยศึกษาวิเคราะห์
แนวคิด หลักการและทฤษฎีการบริหาร
จัดการคุณภาพแบบทั่วทั้งองค์กร วิเคราะห์
เอกสาร คู่มือ รายงานการตรวจประเมิน
รางวัลคุณภาพแห่งชาติ รายงานเกี่ยวกับ
พัฒนาการบริหารคุณภาพ รายงานการ
วิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่าง
ประเทศ ตรวจสอบยืนยันความถูกต้อง
ความครอบคลุมและความเหมาะสมของ
องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย
โดยการสัมภาษณ์และสนทนาเชิงลึกกับ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารคุณภาพ

2. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความ
ต้องการในการบริหารจัดการเพื่อการ
ดำเนินงานตามแนวทางฯ จากศึกษากรณี
ระบบบริหารคุณภาพ จากสถาบันที่
คัดเลือกและยินดีให้ความร่วมมือจาก 6
สถาบัน สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับคณบดี
จาก 6 สถาบัน หัวหน้าสาขาวิชาจำนวน
6 ท่านและอาจารย์หรือผู้ที่รับผิดชอบ
ดูแลงานประกันคุณภาพของสาขาฯ อีก
จำนวน 6 ท่าน
3. การนำเสนอรูปแบบและกลไกการบริหาร
จัดการเพื่อการดำเนินงานตามแนวทาง
การบริหารสู่ความเป็นเลิศ โดยนำผลที่ได้
จากการศึกษาขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 นำมาใช้
ประกอบการจัดทำร่างรูปแบบ และ
กำหนดกลไกการบริหารเพื่อการดำเนิน
งานที่สอดคล้องตามแนวทางสู่ความเป็น
เลิศ แล้วนำไปตรวจสอบความเหมาะสม
และเป็นไปได้ในเชิงหลักการและในทาง
ปฏิบัติ โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการ
จัดการคุณภาพการศึกษาและทางด้าน

คหกรรมศาสตร์ ในรูปแบบของการ
ประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group
Discussion) เพื่อพิจารณาความเหมาะสม
และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในระดับ
ปฏิบัติการ แล้วนำผลมาปรับปรุงและจัด
ทำรูปแบบและกลไกการบริหารจัดการ
เพื่อการดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศ
สำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีความสัมพันธ์กับ
เกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพการบริหาร
สู่ความเป็นเลิศ

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยนำเสนอ
เป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ผลการศึกษาเพื่อกำหนดองค์ประกอบ
ของรูปแบบและกลไกการดำเนินงาน
พบว่า มี 12 องค์ประกอบหลัก 52
องค์ประกอบย่อยที่สอดคล้องกับแนวทาง
การบริหารสู่ความเป็นเลิศ และกรอบ
เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ
องค์ประกอบหลักได้แก่
 - 1) การนำองค์กรที่ระดับสาขา
 - 2) การบริหารจัดการวิชาการและการผลิต
บัณฑิต
 - 3) การวางแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ
 - 4) การให้ความสำคัญกับผู้เรียน ผู้ปกครอง
และผู้ที่เกี่ยวข้อง
 - 5) การบริหารที่ให้ความสำคัญกับบุคลากร
 - 6) การประเมินการดำเนินงานและการจัดการ
ความรู้
 - 7) การดำเนินงานสนับสนุน
 - 8) การจัดกิจกรรมนักศึกษา
 - 9) การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม

- 10) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
 - 11) การประกันคุณภาพของสาขา
 - 12) ผลการดำเนินงาน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่าเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ สอดคล้องกับมาตรฐานการ ประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษาและ มาตรฐานสากล เกี่ยวเนื่องกับการดำเนิน งานเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ สู่ความเป็นเลิศที่ระดับสาขาวิชาได้
2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และ ความต้องการในการพัฒนา การบริหาร จัดการของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ มีการบริหารจัดการตาม องค์ประกอบของแนวเกณฑ์ของระบบ การประกันคุณภาพการศึกษา การจัด โครงสร้างการบริหารงานเป็นแบบเป็น ทางทางและไม่ใช่ทางทาง มีการตั้ง ประธานหลักสูตรและคณะกรรมการ บริหารหลักสูตร แต่ขณะนี้สาขายังไม่มี ระบบการปรับปรุงคุณภาพการบริหาร ของสาขาที่สอดคล้องตามแนวทางการ บริหารสู่ความเป็นเลิศชัดเจนในเรื่องการ จัดการความรู้ และข้อมูลสารสนเทศที่ ยังขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นปัจจุบัน หากนำรูปแบบ องค์ประกอบ กรอบการ ดำเนินงาน มาปรับและนำตัวบ่งชี้มาใช้ มีความเป็นไปได้ เพียงแต่ต้องทำความเข้าใจในรายละเอียด ปรับการจัดกลุ่ม งานมาใช้ตามรูปแบบใหม่ จัดตั้งทีมงาน และมีแผนงานรองรับ มีการมอบหมาย ผู้ที่รับผิดชอบดำเนินการ มีการดำเนิน

การตามวงรอบการตรวจประเมิน-การ จัดทำรายงานผล-การจัดทำแผนพัฒนา- การดำเนินการพัฒนาปรับปรุง ซึ่งมี ลักษณะของการทำงานคล้ายคลึงการ ประกันคุณภาพภายในปัจจุบัน หากปรับ ให้เหมาะกับการดำเนินงาน ก็จะมี ความ เป็นไปได้ในการปฏิบัติ แต่อาจต้องใช้ เวลาบ้าง ในส่วนการจัดทำกรอบการ ดำเนินงานและกลไกการดำเนินงานตาม วงรอบสามปี สามารถทำให้เห็นผลและ สามารถอ้างอิงกับการประกันคุณภาพ ทั้งภายในภายนอกได้ ทำให้เห็นความ โดดเด่นของสาขาจะชัดเจนขึ้นและ เป็นการช่วยชี้ชัดว่าสาขามีคุณภาพใน ส่วนใด และควรปรับปรุงคุณภาพการ บริหารจัดการในเรื่องใด ทั้งยังเป็นส่วน เสริมและครอบคลุมมาตรฐานการ ประกันคุณภาพการศึกษาทุกตัวที่ใช้อยู่ ในปัจจุบัน และจะกลายเป็นกลไกการ ดำเนินงานที่ระดับสาขาวิชา ที่สอดคล้อง และสามารถดำเนินการคู่ขนานไปกับ ระบบมาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษา (QA) กับแนวการประเมินตาม เกณฑ์รางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (TQC) และเชื่อมโยงกับกรอบเกณฑ์ รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) จะทำให้ การดำเนินงานของสาขาวิชาเป็นไปด้วยดี การบริหารเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศก็น่า จะมีโอกาสมากขึ้น

3. นำเสนอรูปแบบและกลไกการบริหารเพื่อ การพัฒนาการดำเนินงานของสาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ ประกอบด้วย

- 1) การเตรียมการที่ระดับสาขาวิชา
 - 2) การดำเนินการตามวงจรการตรวจประเมินและพัฒนาการบริหารฯ ตามวงจรรอบ 3 ปีการศึกษา
 - 3) การสรุปผลการพัฒนาคุณภาพการบริหาร และการทบทวนสถานภาพการพัฒนา แนวทางการประเมินการพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศในแต่ละหัวข้อ และการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ประธานหลักสูตรและคณะกรรมการบริหารหลักสูตร จะขึ้นอยู่กับผลการประเมินใน 2 มิติ คือ
1. มิติด้านกระบวนการ เป็นการตรวจประเมินวิธีการที่สาขาวิชาใช้และปรับปรุงเพื่อตอบสนองข้อกำหนดต่างๆขององค์ประกอบในหมวด 1-11 มีการใช้ปัจจัย 4 ข้อในการประเมินกระบวนการ ได้แก่ แนวทาง (Approach-A) การถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ (Deployment-D) การเรียนรู้ (Learning-L) และการบูรณาการ (Integration-I)
 2. มิติผลการดำเนินงาน หมายถึง ผลผลิตหรือผลการดำเนินงานของสาขาวิชาในการที่บรรลุผลตามข้อกำหนดในองค์ประกอบที่ 12 มีปัจจัย 4 เรื่องที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงาน ได้แก่ ระดับ (Level-L) แนวโน้ม (Trend-T) การเปรียบเทียบ (Comparison-C) และการบูรณาการ (Integration-I)

สรุปและอภิปรายผล

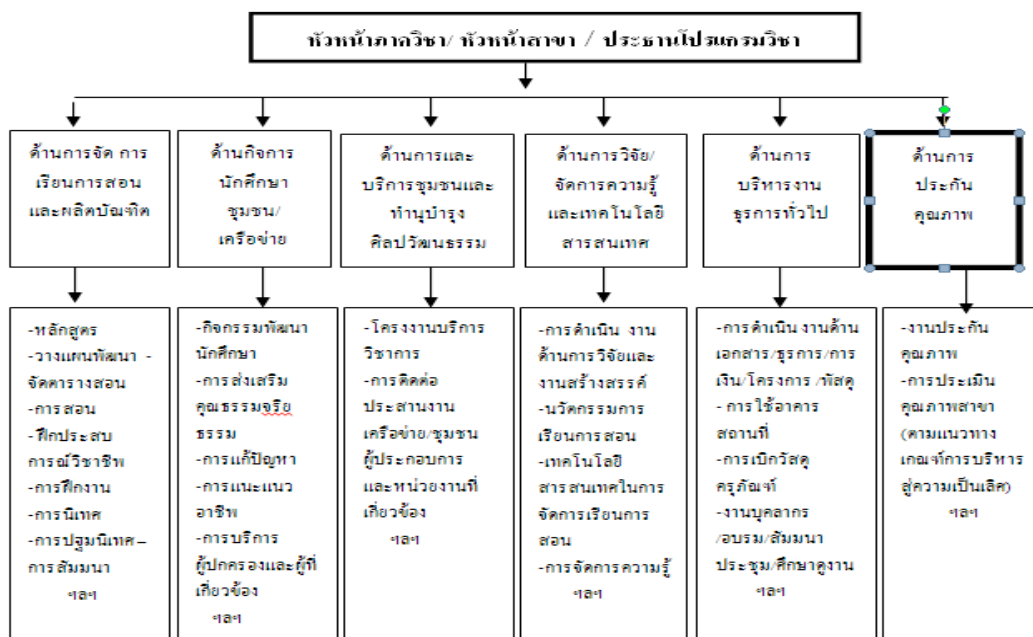
จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายได้ 7 ตอน ดังนี้

1. องค์ประกอบของรูปแบบและกลไกการดำเนินงาน จะเห็นว่าคล้ายกับตัวแปรของระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา (QA) ที่มีอยู่แล้ว และส่วนใกล้เคียงกับระบบที่ใช้ใน TQC ได้ถึง 7-9 ส่วนด้วยกัน แล้วนำผลมากำหนดองค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 52 องค์ประกอบ ที่สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา เกณฑ์การประเมินการบริหารสู่ความเป็นเลิศและเกณฑ์คุณภาพแห่งชาติ ผลการวิจัยเป็นไปในทางเดียวกับงานวิจัยของ พิสนุ พงศ์ศรี (2548) ที่พบว่า มีองค์ประกอบ 7 ประการที่มีความสอดคล้องตามแนวทางรางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ รางวัลคุณภาพแห่งชาติของไทย รางวัลการบริหารภาครัฐ และรางวัลคุณภาพแห่งชาติมีลคอร์ด บัลดริตจ์ อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์ (2550) ซึ่งพัฒนาแบบประเมินสถานศึกษาตามแนวการประกันคุณภาพการศึกษาระบบมีลคอร์ด บัลดริตจ์ สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่ามี 7 องค์ประกอบหลัก 19 องค์ประกอบย่อย ส่วนงานวิจัยของ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2548) พบว่า รูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่ามี 6 องค์ประกอบ และผลงานวิจัยของ อนันต์ เตียวต้อย (2551) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า มี 7 องค์ประกอบ ในขณะทำงานวิจัยของศุภลักษณ์ เศษระพานิช (2550) พบว่า รูปแบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน

มี 9 องค์ประกอบ มีองค์ประกอบย่อย 35 องค์ประกอบ เมื่อตรวจสอบการนำไปใช้ใน ระดับสาขาวิชา ผู้ปฏิบัติในระดับสาขาวิชา มีความเห็นว่าเหมาะสม สามารถนำไป ปฏิบัติได้ แต่ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร คุณภาพและผู้ปฏิบัติงาน ยังมีความคิดเห็น แย้งกันในบางประเด็นนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิอยาก ให้จัดลงรายละเอียดองค์ประกอบหลักและ องค์ประกอบย่อยของรูปแบบและกลไกการ บริหารจัดการฯ ให้ครบทั้งหมด แต่ในส่วน ผู้ปฏิบัติอยากให้ตัดลงรายละเอียดเฉพาะที่ สาขาจำเป็นต้องใช้ แต่เมื่อสรุปความเห็น แล้ว มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า จัดทำ มาให้เห็นในภาพรวม ส่วนการนำไปปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับบริบทของสาขาวิชาแต่ละแห่ง

2. ปัจจุบันการจัดโครงสร้างการบริหาร จัดการคุณภาพที่ระดับสาขาวิชา มีทั้งที่ เป็นแบบทางการและไม่เป็นทางการ สาขาวิชาบางแห่งไม่ได้ตั้งบุคลากรรับผิดชอบที่ชัดเจน ส่วนใหญ่ยังเป็นไปตามที่ ระดับคณะวิชาเป็นผู้กำหนดและการ มอบหมายตัวชี้วัด ปัญหาที่พบในปัจจุบัน ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ยังขาดระบบ และกลไกการจัดการความรู้ และ เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เป็นระบบที่ ชัดเจนสำหรับงานของระดับสาขาวิชา จากการสนทนาเชิงลึกกับผู้บริหาร และ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานประกัน คุณภาพ เห็นว่าการจัดโครงสร้างการ บริหารและกลุ่มงานระดับสาขาวิชาให้ เหมาะสมชัดเจนและจัดให้งานประกัน คุณภาพเป็นพื้นฐานของการจัดการ ดำเนินงานที่สาขาวิชา โดยรับภาระงาน

ประกันคุณภาพและการประเมินคุณภาพ สาขาวิชา ตามแนวทางเกณฑ์การบริหาร สู่ความเป็นเลิศคู่ขนานกันไป การดำเนิน งานก็น่าจะมีประสิทธิภาพดีขึ้น จะ ครอบคลุมกลุ่มงานต่างๆ รวมทั้งงานจัดการ ความรู้และงานเทคโนโลยีสารสนเทศก็จะ ปรากฏชัดเจน เป็นการบูรณาการงาน ประกันคุณภาพให้เข้ากับเนื้องานหรือ ภาระงานของแต่ละกลุ่ม และสร้างความ ตระหนักและเห็นความสำคัญของ บุคลากรในสาขาให้ตระหนักและเห็น ความสำคัญกับงานประกันคุณภาพที่จะ ได้ผลผลิตที่เป็นคุณภาพของนักศึกษา และระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพเพิ่ม ขึ้นดังภาพ

ภาพที่ 1 การจัดโครงสร้างการบริหารและกลุ่มงานระดับสาขาวิชา

3. รูปแบบและกลไกการดำเนินงานการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ที่เหมาะสมและเป็นไปได้สำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นหลักการและวัตถุประสงค์ รูปแบบนี้ใช้หลักการการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ เน้นการประยุกต์ใช้ที่ระดับสาขาวิชา เพื่อให้ข้อมูลโดยเฉพาะ เพื่อการปรับปรุงกลไกการบริหารในขั้นต้น (Opportunity for Improvement-OFI) ในแต่ละประเด็น มีจุดเน้นในการนำเสนอแสดงการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรในบริบทของสาขาวิชา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการวิจัยการบริหารสู่ความเป็นเลิศในระดับสาขาวิชา สอดคล้องกับงานวิจัยของ

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2549) และ พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย (2540, หน้า163-164) ซึ่งงานวิจัยทั้งสองฉบับมีกรอบแนวคิดของการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ซึ่งสามารถนำมาเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ ส่วนที่สอง ประกอบด้วยโครงสร้างและกลไกการบริหารจัดการที่ระดับสาขาวิชา องค์ประกอบและกลไกการบริหารเพื่อการดำเนินงานที่ระดับสาขาวิชา ประกอบด้วย

- 1) การเตรียมการที่ระดับสาขาวิชา
- 2) การดำเนินตามวงรอบการตรวจประเมินและพัฒนาการบริหารฯ ตามวงรอบช่วงระยะ 3 ปีการศึกษา และ
- 3) การสรุปผลการพัฒนาคุณภาพการบริหารและการทบทวนสถานภาพการพัฒนา ไกล่เคียงกับผลการวิจัยของสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2549) และ

- พันธ์ศักดิ์ พลสารมย์ (2540, หน้า163-164) ที่พบว่ารูปแบบการบริหารประกอบด้วย 3 ส่วน คือ
- 1) แนวคิดและหลักการ
 - 2) โครงสร้างระบบงาน
 - 3) ขั้นตอนการดำเนินงาน มีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ
 - 1) ระยะเตรียมการดำเนินงาน
 - 2) ระยะการดำเนินงานตามแผน
 - 3) ระยะการตรวจประเมินผลการปฏิบัติงาน
 - 4) ระยะสรุปผลการดำเนินงาน
 ในส่วนการเตรียมการที่ระดับสาขาวิชา ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ
 - 1) การกำหนดกลุ่มงานและบุคคลผู้รับผิดชอบการดำเนินงานตามระบบกลไกและแนวปฏิบัติ
 - 2) การสร้างความเข้าใจและเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง
 - 3) การกำหนดนโยบายและแผนการบริหาร เพื่อให้เกิดความชัดเจนและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่คณะทำงานของสาขา
 - 4) ตั้งกลุ่มทำงานเฉพาะด้าน
 - 5) การวางแผนการดำเนินงานและการจัดสรรทรัพยากร
 - 6) การกำหนดกรอบแนวการประเมินและแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสาขาวิชา เป็นการกำหนดวงจรการบริหารจัดการดำเนินการในระยะ 3 ปีการศึกษา ตามวงจรการตรวจประเมิน-การจัดทำรายงาน-การจัดทำแผนพัฒนา-การดำเนินการพัฒนาปรับปรุง สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2549) และพันธ์ศักดิ์ พลสารมย์ (2540, หน้า163-164) เช่นกัน ที่พบว่า กระบวนการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั่วทั้งองค์การที่เหมาะสมมี 8 ขั้นตอน คือ
 - 1) การดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจ
 - 2) การสร้างทีมดำเนินงาน
 - 3) การนิยามและการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการ
 - 4) การสร้างวิสัยทัศน์ กำหนดภารกิจและกำหนดรางวัล
 - 5) การกำหนดแผนและการดำเนินงาน
 - 6) การดำเนินการจัดตั้งทีม
 - 7) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน
 - 8) การรายงานผลและวิธีให้รางวัล
 จากการสนทนากลุ่ม พบว่า รูปแบบที่นำเสนอนี้หากสามารถนำมาใช้ที่ระดับสาขาในทางปฏิบัติจะมีประโยชน์ เพราะสามารถเชื่อมโยงเกณฑ์ QA,PMQA,TQC และ TQA เข้าด้วยกันได้ จากการยืนยันและตรวจสอบความเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าทั้ง 12 องค์ประกอบหลัก และ 52 องค์ประกอบย่อย หลักการและวัตถุประสงค์ โครงสร้างและกลไกการบริหาร องค์ประกอบและกลไกการดำเนินงาน กรอบเกณฑ์การประเมิน มีความเหมาะสมและครอบคลุม ในการนำไปใช้มีความเห็นแย้งในบางประเด็น คือ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารบางท่านเห็นว่า รูปแบบนี้น่าจะเหมาะกับหน่วยงานที่มีขนาดปานกลาง เช่น คณะวิชามากกว่าการนำมาใช้กับสาขา อาจมีข้อจำกัดในบางองค์ประกอบที่สาขาไม่สามารถบริหารจัดการได้เช่นงบประมาณ แต่มุมมองของผู้ปฏิบัติเห็นว่า สาขาวิชามีความพร้อมสามารถนำมาใช้ได้ เพราะตามปกติสาขาก็ได้ดำเนินการอยู่แล้ว
- การจัดวงจรการบริหารงานเป็นเวลาระยะเวลาสามปีการศึกษา จะทำให้เห็นความก้าวหน้าของสาขาชัดเจนขึ้น เพราะต้องมีการแก้ปัญหาและใช้เวลา

ปรับปรุงการดำเนินงานในสาขาวิชา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮอว์ก (2005, http://www.lib.umi.com/dissertations/results?set_num=1.2004) ที่ศึกษาเรื่องความเข้าใจและการนำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศของระบบมัลคอล์ม บัลดริจ มาใช้ศึกษาในโรงเรียน 2 แห่ง ในรัฐอิลลินอย (Illinois) พบว่า แนวคิดต่างๆพัฒนาได้ดีในช่วงภาวการณ์พัฒนา ระยะที่ 3 ของการใช้ระบบมัลคอล์ม บัลดริจ และมีการพัฒนาทางบวกทุกองค์ประกอบ

4. ปัญหาและอุปสรรคที่ควรคำนึงถึงในการบริหารจัดการคุณภาพในสาขาวิชา คือ
 - 1) ในช่วงเริ่มต้นอาจมีปัญหาและอุปสรรคบ้าง
 - 2) ต้องตระหนักถึงลักษณะเฉพาะของบุคคลและสมรรถนะบุคคลในสาขาวิชา ที่ไม่ตระหนักความสำคัญของประกันคุณภาพ
 - 3) การอบรมลงไปไม่ถึงในระดับผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนนำมาใช้
 - 4) ระดับคณะวิชาจะต้องร่วมมือด้วย
 - 5) ต้องคำนึงถึงบุคลากรสนับสนุนหรือรับผิดชอบงาน
 - 6) การแสดงหลักฐานยืนยันการทำงาน ยังต้องหามาประกอบเหมือนการประกันคุณภาพในแบบเดิม
 - 7) การประกันคุณภาพแบบ QA ใช้ศัพท์ที่ยากต่อการเข้าใจ
 - 8) คณะมีการเปลี่ยนพันธกิจ ยุทธศาสตร์บ่อย ควรปรับทุก 3-5 ปีเพื่อให้แนวทางการทำงานเกิดความต่อเนื่อง
 - 9) ทรัพยากรและงบประมาณในสาขาคหกรรมศาสตร์ไม่เพียงพอ ประเด็นดังกล่าว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2546, หน้า12) เกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ การที่วัฒนธรรมองค์

การมีลักษณะแตกแยก มีการแข่งขัน ไม่ให้เกียรติและไม่ไว้วางใจกันและกัน ขาดการยอมรับความสามารถของเพื่อนครู ครูไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และครูไม่เพียงพอ ขาดความรับผิดชอบความสนใจไม่เรียนรู้ มีทัศนคติไม่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับสถานศึกษาในเรื่องกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพ

โอกาสในการนำกรอบการตรวจประเมิน

การพัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพมาใช้ในสาขาจากการสนทนาเชิงลึกและการประชุมกลุ่มเห็นว่า น่าจะเป็นไปได้ โดยสาขาวิชาควร

- 1) จัดแผนการดำเนินงานของสาขาวิชาให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของคณะวิชาที่จัดไว้
- 2) ต้องสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรที่เข้ามาใหม่ และแบ่งงานให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม
- 3) สาขาวิชาควรสรุปรายงานเป็นรายภาคการศึกษา
- 4) การนำไปใช้จริงควรมีการนำร่องก่อนในบางสาขาคหกรรมศาสตร์ ถ้าดำเนินงานแล้วเป็นผลก็ควรจะได้กระจายสู่สาขาอื่น
- 5) การให้คำชมเชย การกำหนดภาระงานรางวัล เพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้อยากทำ อยากมีส่วนร่วมมากขึ้น
- 6) ควรมีแบบหรือตัวอย่างมาให้ดู
- 7) การชี้แจงคำสำคัญ ขั้นตอนการทำงาน อาจต้องมีแบบฟอร์มหรือคู่มือปฏิบัติงาน จะดำเนินงานได้ง่ายมากขึ้น

5. ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงาน คือ การนำองค์กรที่ระดับสาขาวิชา จากการประชุมกลุ่ม มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า ประธานหลักสูตรและคณะกรรมการหลักสูตร มีบทบาทสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนรูปแบบและกลไกการบริหารจัดการ ประธานสาขาวิชาควรเริ่มตั้งแต่
 - 1) กำหนดนโยบายคุณภาพที่ระดับสาขาวิชาให้ชัดเจนและทำความเข้าใจร่วมกัน รับผิดชอบในการติดตาม การตรวจสอบ ประเมิน และดูแลดำเนินการให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เชื่อมโยงการปฏิบัติงานในระดับสาขาวิชาจนถึงระดับคณะวิชาให้เกิดคุณภาพ ถ้าประธานหลักสูตรและคณะกรรมการไม่มีการผลักดัน หรือขับเคลื่อน รูปแบบ และกลไกการดำเนินงานแบบนี้ไปใช้ในสาขาวิชา การดำเนินการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆทำได้ยาก สิ่งที่ต้องดำเนินการรองลงมา คือ
 - 2) การจัดทรัพยากรที่เพียงพอในการดำเนินงาน และ
 - 3) การกำหนดกรอบการดำเนินงาน ซึ่งสาขาวิชาควรจะทำงานประกันคุณภาพตามตารางการดำเนินงานไปพร้อมกันกับตารางการดำเนินงานของคณะวิชา
 - 4) การกำหนดภาระงานของคณะทำงาน
 - 5) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน ผลวิจัยใกล้เคียงกับงานวิจัยของเก๊จนก เอื้อวงศ์ (2546, หน้า12) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมากได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ด้านวัฒนธรรม

องค์การ และด้านบุคลากร โดยประกอบไปด้วยการที่ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นทุ่มเทสนใจใฝ่รู้ ใช้ทั้งการบริหารส่วนมีส่วนร่วม และการบริหารแบบเข้มงวด

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเน้นการนำผลการศึกษาไปใช้ในการบริหารคุณภาพในระดับสาขาวิชา การจัดทำระบบการประกันคุณภาพภายในสาขาวิชา เพื่อพร้อมรับการประเมินตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศและกรอบเกณฑ์รางวัลคุณภาพ จึงมีข้อเสนอแนะแนวทางการนำไปปฏิบัติ ดังนี้

1. ประธานสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่ง อาจนำแนวทางมาใช้ในการสร้างภาวะผู้นำ และจัดตั้งทีมงานเพื่อสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ และเตรียมการในระดับสาขาวิชา จัดตารางการดำเนินงานตามวงรอบ มีการสรุปและทบทวนและรายงานผลการพัฒนา สิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับสาขาวิชาที่พยายามใช้ระบบนี้ก็คือ จะได้ Opportunity for improvement ที่เรียกว่า OFI ที่จะได้มาจาก Feedback report
2. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่ง สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ รูปแบบขี้นี้มีการเตรียมการและกระบวนการ การที่เป็นขั้นตอนสามารถสังเกต เห็นชัดเจน และมีการประเมินผลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อการพัฒนา

ต่อเนื่องเป็นวงจรในช่วง 3 ปีการศึกษา (circle) เช่นเดียวกับวงจรคุณภาพของ เดมมิ่ง (PDCA) เมื่อนำมากำหนดเป็น นโยบายบริหาร สาขาวิชาจึงควรให้ความสำคัญ และถือว่าการประกันคุณภาพ ภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ บริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่าง ต่อเนื่อง และการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อคณะวิชา

3. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ควรจัดทำคู่มือ ปฏิบัติงาน เพื่อการดำเนินงานตาม แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศหรือ ใช้กรอบการดำเนินการพัฒนาการบริหาร ในระดับสาขาวิชาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็น แนวทางในการบริหารจัดการ
4. สาขาวิชาควรจัดอบรมและทำความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ในการประเมินคุณภาพภายในสาขาวิชา
5. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์แต่ละแห่ง สามารถบริหารจัดการสาขาวิชา โดย ประเมินจากรายงานการประเมินตนเอง ว่าองค์ประกอบใดที่มีความสำคัญและ จำเป็นต่อการบริหารจัดการคุณภาพของ สาขาวิชา เพื่อนำมาดำเนินการปรับปรุง และรับพัฒนาเป็นลำดับแรกๆ และ องค์ประกอบใดที่ทำให้สาขาวิชาสามารถ ก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายระดับมาตรฐาน สากลได้ตามบริบทของสาขา
6. ประธานสาขาวิชาควรกำหนดนโยบาย และสร้างความตระหนัก สร้างความ

เข้าใจในรายละเอียดของรูปแบบและ กลไกการบริหารจัดการนี้ จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในระดับสาขา เช่น การตั้งทีมงาน การจัดการอบรมให้ เกิดความรู้ความเข้าใจก่อนไปปฏิบัติ จัด โครงสร้างการบริหารและกลุ่มงานใน ระดับสาขา มีการติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยให้สาขาพัฒนาการบริหาร จัดการงานมากขึ้น ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นใน การดำเนินงานประกันคุณภาพการ บริหารสู่ความเป็นเลิศในระดับสาขาวิชา ที่ครอบคลุมมาตรฐานสากล

7. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ในสถาบัน อุดมศึกษาอื่น หากนำรูปแบบและกลไกการ ดำเนินงานนี้ไปใช้และพัฒนาตามกรอบ การบริหารจัดการได้ก้าวหน้าไปไกล มากๆ สาขาวิชาจะมีระบบและกระบวนการ ที่เป็นขั้นตอนสามารถสังเกตเห็นชัดเจน มีการประเมินผลย้อนกลับเพื่อการพัฒนา ที่ต่อเนื่องเป็นวงรอบ เช่นเดียวกับวงจร คุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) เมื่อนำมา กำหนดเป็นนโยบายบริหารสาขาวิชา จึงควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง
8. สาขาวิชาอื่นอาจนำผลการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลประกอบในการพัฒนา คุณภาพการศึกษา หรือใช้เป็นแนวทางใน การพัฒนาการบริหารเพื่อการดำเนินงาน ตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ การบริหารตามกรอบการประเมินตาม แนวทางดำเนินการบริหารสู่ความเป็นเลิศ จะช่วยให้สาขาวิชาได้ประเด็นและ แนวทางปรับปรุงคุณภาพการบริหาร

จัดการของตนเอง ตามกำลังศักยภาพ
ของตนเอง เพื่อให้สาขาวิชามีคุณภาพ
ที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

9. ผู้ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพในสาขา
วิชาต่างๆ คณะวิชาหรือมหาวิทยาลัย
อาจใช้ผลการศึกษา วิจัยครั้งนี้เป็นแนวทาง
ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับ
สาขาวิชาและคณะวิชา หรือมหาวิทยาลัย
เพื่อเป็นกรอบและรูปแบบของการบริหาร
คุณภาพตามแนวทางการบริหารสู่ความ
เป็นเลิศ
10. สมาคมคหเศรษฐศาสตร์ อาจต้องรับ
ภาระและร่วมกันพัฒนาปรับปรุงสาขา
วิชาให้เข้มแข็งโดยใช้กรอบตามแนวทาง
การบริหารสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐาน
ระดับสากล ซึ่งออกแบบให้เข้ากับบริบท
ของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ หาก
สมาคมวิชาชีพนำกรอบการประเมินนี้
ไปประเมินคุณภาพของสาขาวิชา
คหกรรมศาสตร์แล้วได้มาตรฐาน ก็จะ
ครอบคลุมได้ว่าสาขานี้อยู่ในระดับ
มาตรฐานสากลเช่นกัน หรือปรับเกณฑ์
ประเมินวิชาชีพของสาขาทางด้าน
คหกรรมศาสตร์ในระดับสถาบันอุดมศึกษา
ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะรูปแบบและ
กลไกการบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงานตาม
แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ สำหรับสาขา
วิชาคหกรรมศาสตร์ ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควร

1. ศึกษาวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบและกลไก
การบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงาน

ตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ
สำหรับสาขาวิชาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียง
กัน หรือพัฒนารูปแบบและกลไกการ
บริหารจัดการเพื่อการดำเนินงานตาม
แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ
สำหรับคณะวิชา เพื่อให้การดำเนิน
การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับ
สาขาและคณะวิชา มีการดำเนินการ
อย่างเป็นระบบมีความสอดคล้องกับการ
ปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษา
และสอดคล้องกับเกณฑ์การบริหารสู่
ความเป็นเลิศ และเกณฑ์รางวัลคุณภาพ
แห่งชาติที่เป็นมาตรฐานในระดับสากล

2. ใช้งานวิจัยนี้เป็นกรอบแนวทางที่สามารถ
ศึกษาค้นคว้าต่อในเรื่อง การกำหนดค่า
ระดับการประเมินในรายองค์ประกอบ
ย่อย ซึ่งผู้ที่สนใจควรได้มีการวิจัยใน
เชิงลึกเกี่ยวกับการกำหนดค่าระดับ
คะแนนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ
การบริหารจัดการคุณภาพตามแนวทางการ
บริหารสู่ความเป็นเลิศ และสอดคล้องกับ
เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ
3. นำข้อมูลไปใช้เป็นพื้นฐาน เพื่อศึกษา
ปัญหาการบริหารจัดการคุณภาพตาม
แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศที่
ระดับสาขาวิชา ทดลองนำไปปฏิบัติจริง
เพื่อนำผลการทดลองมาปรับปรุงการ
ดำเนินงานประกันคุณภาพที่ระดับสาขา
วิชาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เก็จนก เอื้อวงศ์. (2546). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ค่านาย อภิปรัชญาสกุล. (2547). *โลจิสติกส์เพื่อการผลิต และการจัดการดำเนินงาน*. กรุงเทพฯ: หจก. นัฏพรการพิมพ์. 2
- ทัศน เมฆเวียน. (2549). *วิวัฒนาการของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ระดับอุดมศึกษา ในสมัยรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการความเป็นผู้นำทางการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2545). *วิถิศาสตร์ในประเทศไทย : บทสะท้อน วิสัยทัศน์และกระบวนทัศน์จากปัจจุบัน สู่นาคต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย. (2540). *การพัฒนากระบวนการบริหารงานสถาบันอุดมศึกษา ตามแนวความคิดการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ.
- พิสนุ พองศรี. (2548). *การพัฒนาตัวชี้วัดระบบประกันคุณภาพคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏตามแนวทางรางวัลมัลคอล์ม บัลดริจ เนชั่นแนล คิวอลิตี้ อวอร์ด*. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2548, จาก <http://dcms.thailis.or.th/dcms/basic.php?page=18&query>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. (2555). *รายงานการประเมินตนเอง SAR 9*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2548). *การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ลักขณา สกฤติเรศสีมา. (2551). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพคหกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนาเข้าสู่อาชีพ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาอาชีวศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศุภลักษณ์ เศษะพานิช (2550). *การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการความเป็นผู้นำทางการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2553). *TQA Criteria for Performance Excellence 2553-2554*. กรุงเทพฯ, บริษัททิวาโกลด์มีเดีย จำกัด.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2549). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ, สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- อนันต์ เตียวต้อย. *รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล นครปฐม*. (2551). วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์. (2550). *การพัฒนาแบบประเมินสถานศึกษาตามแนวการประกันคุณภาพการศึกษาระบบมัลติฟอร์ม บัลดริจ สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อมรรัตน์ อนันตวรพงษ์. (2551). *ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ: หลักสูตรคหกรรมศาสตร์ระดับอุดมศึกษาที่มุ่งหวัง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Hawk, Bradley James. (2004). *Baldrige Criteria for performance excellence in Illinois public schools : understanding and Implementation*. Retrieved March, 15, 2005, from http://wwwlib.umi.com/dissertations/results?set_num=1.